

EDUSKUNNAN
MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNTA

Helsingissä
9 päivänä toukokuuta 1990
Lausunto n:o 1

Ulkoasiainvaliokunnalle

Ulkoasiainvaliokunta on kirjeellään 16 päivästä maaliskuuta 1990 pyytänyt eduskunnan päätöksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnon Suomen suhtautumista Länsi-Euroopan yhdentymiskehitykseen 1990 koskevasta valtioneuvoston selonteosta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina neuvotteleva virkamies Antero Tuominen, osastopäällikkö Rolf Berger ja ylitarkastaja Pekka Niskanen maa- ja metsätalousministeriöstä, apulaisosastopäällikkö Antti Satuli ulkoasiainministeriöstä, hallitusneuvos Matti Vuoria kauppaja teollisuusministeriöstä, erikoisavustaja Hannu Vesa Suomen edustustosta Euroopan yhteisöissä, vs. ylitarkastaja Kimmo Louekari ympäristöministeriöstä, ylijohtaja Eero Nordberg ja toimistopäällikkö Aarno Murtomaa maatilahallituksesta, ylijohtaja Pentti Takala metsähallituksesta, osastopäällikkö Pirkko Raunemaa elinkeinohallituksesta, laboratorion johtaja Heikki Pyysalo Tullilaboratoriosta, ylikemisti Rauno Järvinen Valtion maatalouskemian laitokselta, tarkastaja Juho Mäki Valtion siementarkastuslaitokselta, johtaja Esko Uusi-Rauva Valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitokselta, tarkastaja Pekka Olkinuora Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitokselta, ylijohtaja Esko Poutiainen ja johtaja Jorma Kumpulainen Maatalouden tutkimuskeskuksesta, toimitusjohtaja Jorma Kallio Valtion viljavarastolta, kauppapoliittinen asiamies Jouko Nieminen Maataloustuottajain Keskusliitosta, agronomi Ola Rosendahl Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundista, osastopäällikkö Urpo Nikunen Keskusmetsälautakunta Tapiosta, osastopäällikkö Henrik Räihä Teollisuuden Keskusliitosta, johtaja Claes von Ungern Suomen Metsäteollisuuden Keskusliitosta, apulaistoiminnanjohtaja Rauno Kostiaainen Kalatalouden Keskusliitosta,

toimitusjohtaja Martti Pallari ja johtaja Matti Hannula Elintarviketeollisuusliitosta, pääsihteeri Esko Joutsamo Suomen luonnonsuojelu-liitosta, kansainvälinen sihteeri Heikki Niemi Paperiliitosta, tiedotussihteeri Ritva Savtschenko Suomen Elintarviketöiden Liitosta, toiminnanjohtaja Heimo Breilin Meijeriväen Liitosta, erikoiskonsulentti Tuija Tanska Hedelmän- ja Marjanviljelijäin liitosta, puheenjohtaja Kalevi Hyytiäinen Juurestentuottajat ry:stä, hallitustalouden puheenjohtaja Pekka Rönkö Kauppapuutarhaliitosta, tutkimuspäällikkö Juhani Pennanen Kilpailuvirastosta, asiamies Juha Haapaniemi Kaupan Keskusvaliokunnasta, johtaja Jorma Syvälahti ja johtaja Antti-Jussi Pättiniemi Kemira Oy:stä, varatoimitusjohtaja Ahti Karasto ja lakimies Thomas Wegelin Valmet Oy:stä, toiminnanjohtaja Jouko Järvinen Meijerien keskusosuusliike Valiosta, ulkomaanosaston johtaja Heikki Siintola Raisio Yhtymästä, varatoimitusjohtaja Risto Kurppa Lännen Tehtaat Oy:stä, varatoimitusjohtaja Taisto Hautakangas Cultor Oy:stä, johtaja Seppo Netola ja jaostopäällikkö Matti Hukka Kesko Oy:stä, maatalouslinjan johtaja Reino Ylä-Autio Hankkija-Maatalous Oy:stä sekä johtaja Jorma Suurnäkki Novera-Yhtymä Oy:stä.

Lisäksi Suomen Kuluttajaliitto ja Maanomistajain Liitto ovat antaneet kirjallisen asiantuntijalausannon.

Maatalouspolitiikka

Selonteon mukaan selvitysluonteisissa keskusteluissa molemmat osapuolet ovat lähteneet siitä, että neuvoteltava EES-järjestely ei sisällä yhteistä maatalouspolitiikkaa. Edelleen selonteon mukaan tästä on katsottu seuraavan sen,

että maataloustuotteiden osalta ei pyritä täydelliseen tulleista ja määrällisistä rajoituksista vapaaseen kauppaan.

Mitä maatalouspolitiikan jättäminen EES-järjestelyn ulkopuolelle todella merkitsee, on vielä jonkin verran epäselvää. EY on mm. ilmaissut halunsa poistaa maataloustuotteiden tuonnin esteitä maiden välisessä kaupassa. Se on halunnut parantaa EY-maiden maataloustuotteiden pääsyä EFTA-maiden markkinoille.

Valiokunta yhtyy selonteossa esitettyyn hallituksen lähtökohtaan siitä, että EES-järjestelyyn ei sisällytetä yhteistä maatalouspolitiikkaa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomessa harjoitetaan jatkossakin väestön elintarvikehuollon ja omavaraisuuden turvaavaa maatalouspolitiikkaa.

Rajasuojan tarkistamiseen sekä vientituen pienentämiseen on varauduttava laaja-alaisella maaseutupolitiikalla sekä maatalouden suoran tilakohtaisen tuen kehittämisellä.

Maataloustuotteiden kaupan laajentaminen

Selonteon mukaan EY:n puolelta on yhä painokkaammin korostettu myös maataloustuotteiden markkinoillepääsymahdollisuuksien parantamisen tärkeyttä osana kokonaisvaltaista EES-järjestelyä. Tämän ovat kokeneet tärkeäksi erityisesti EY:n eteläiset jäsenmaat, jotka ovat katsoneet tasapainoisen järjestelyn niiden kannalta edellyttävän, että niiden tuottamille maataloustuotteille annetaan vapaampi pääsy EFTA-maiden markkinoille. Tähän mennessä ei EY:n puolelta ole tehty konkreettisia ehdotuksia.

Selonteon mukaan Suomi ei maataloustuotteiden osalta pyri samanlaiseen vapaakauppaan kuin teollisuustuotteiden suhteen. Maataloustuotteiden kauppaa tullaan tarpeen mukaan edistämään erityisjärjestelyin, jotka voisivat olla tuotekohtaisia ja vaihdella maakohtaisesti.

Valiokunta toteaa, että hallituksen selonteossa ei ole riittävän selvästi tuotu esiin maataloustuotteiden kaupan laajentamiseen liittyviä ongelmia EES-järjestelyjen yhteydessä. Valiokunta katsookin, että maataloustuotekaupan laajentaminen voi tulla kysymykseen vain maa- ja tuotekohtaisin vastavuoroisin erillisratkaisuin.

Valiokunta edellyttää lisäksi, että Suomi noudattaa tiukkoja jäämäsäännöksiä niin

tuonti- kuin kotimaassakin tuotettujen elintarvikkeiden kohdalla. Vielä valiokunta edellyttää hallituksen toimivan siihen suuntaan, että terveys- ja ympäristöpoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi muissakin maissa torjunta-ainevalikoimaa voitaisiin supistaa ja niiden hyväksymismenettelyä tiukentaa.

Jalostetut elintarvikkeet

Jalostettujen elintarvikkeiden kauppaa pyritään selonteon mukaan edistämään laajentamalla ja yhdenmukaistamalla jalostetuiksi elintarvikkeiksi katsottavien tuotteiden luetteloa sekä kehittämällä hinnanerokorvausjärjestelmien toimivuutta.

Hallituksen selonteossa viitataan rakenteelliseen eroon EFTA-sopimuksen D-liitteen ja EEC-vapaakauppasopimuksen nk. 2. pöytäkirjan osalta. Mikäli D-liitteen ja 2. pöytäkirjan tuoteluettelo harmonisoitaisiin, merkitsisi tämä asiallisesti myös jalostettujen elintarvikkeiden vapaakaupan laajentamista.

Valiokunnan mielestä EES-järjestelyjen pohjaksi tulisi ottaa nykyinen EY:n ja EFTA-maiden vapaakauppasopimusten 2. pöytäkirjan mukainen menettely, missä uusissakin järjestelyissä luettelaa vapaakaupan piirissä olevat tuotteet.

EY:n taholta on ehdotettu jalostettujen elintarvikkeiden teollisuussuojan purkamista. EY:n tavoitteiden mukaan kaupassa tulisi siirtyä todellisen raaka-ainekäytön perusteella suoritettavaan hinnantasaussjärjestelmään. Järjestelmän pohjana olisi järjestely, jossa hinnantasauss suoritettaisiin teollisuuden maksaman kotimarkkinahinnan ja EES-alueen vastaavan alimman hinnan erotuksena.

EFTA- ja EY-maissa elintarviketeollisuuden rakenne poikkeaa huomattavasti toisistaan; erityisesti tuotannon mittakaavaerot ovat näissä maissa suuret. Tästä syystä jalostettujen elintarvikkeiden kauppaa liittyvien kansallisten järjestelmien yhtenäistämässä olisi edettävä varovaisesti kotimaisen elintarviketeollisuuden kilpailukyky huomioon ottaen riittävä siirtymäaika turvaten.

Ellei kotimaisen elintarviketuotannon kilpailukykyä kyetä parantamaan merkittävästi, mitkään järjestelyt eivät johda vaadittuihin nykyistä kohtuuhintaisempiin elintarvikkeisiin kotimaan markkinoilla eivätkä paranna kuluttajien asemaa markkinoilla.

Määräysten ja tarkastustulosten vastavuoroisen tunnustaminen

Selonteossa todetaan, että kansallisten määräysten ja tarkastusten vastavuoroisen tunnustamisen vaikutukset eivät ole helposti arvioitavissa. Siitä huolimatta kansallisten määräysten vastavuoroisen tunnustamisen ei odoteta aiheuttavan erityisiä ongelmia.

Valiokunta toteaa maatalouden ja elintarvikkealan muodostavan kuitenkin sellaisen sektorin, jossa erityisolosuhteiden takia kansallisten määräysten voimassa pitäminen ja niiden ensisijaisuus EY-direktiiveihin verrattuna saattaa olla tarpeellista ja tarkoituksenmukaista.

Elintarvikkeiden vapaan liikkumisen takia elintarvikevalvonnan järjestäminen tulee korostumaan. Virallista elintarvikevalvontaa koskeva EY-direktiivi jättää jäsenmailleen laajat valtuudet päättää valvonnan järjestämisestä. Euroopan tuomioistuimen mukaan systemaattiset kaikkiin tuotteisiin kohdistuvat tarkastukset eivät ole sallittuja ja pistokokeita voitaisiin tehdä vain erityisesti terveysriskejä epäiltäessä.

Valiokunnan käsityksen mukaan Suomen kannalta on tarvetta rajatarkastusten suorittamiseen enemmän kuin selonteossa on arvioitu. Vastavuoroisuusperiaatetta ja rajatarkastuksia on käsitelty konkreettisemmin tämän lausunnon muiden lukujen yhteydessä.

Elintarvikkeiden alkuperämaamerkinnot

Pakkausmerkinnot ovat tehokas tapa kertoa elintarvikkeiden tuoreudesta, sisällöstä ja alkuperästä. Viljelyolosuhteet sekä torjunta- ja lisäaineiden käyttö ja valvonnan tehokkuus vaihtelevat maittain. Terveelliseen ruokavalioon pyrittäessä elintarvikkeiden alkuperämaan tietäminen on kuluttajan kannalta tärkeä asia.

Selonteossa ei oteta selkeästi kantaa alkuperämaamerkintöjen pakollisuuteen tai niistä luopumiseen. Alkuperämaan määrittely tulee elintarvikkeiden osalta usein olemaan monimutkaisempaa kuin kulutustavaroiden osalta yleensä.

Valiokunta edellyttää hallituksen asettavan tavoitteeksi, että elintarvikkeiden päällykseen tulee aina merkitä tuotteen alkuperämaa. Alkuperämaan merkitsemistä tulee voida edellyttää myös puutarha- ja vihannestuotteiden kaupassa.

Edelliseen liittyen valiokunta pitää tärkeänä, että teollisuus ja kauppa veloitetaan merkitsemään elintarvikepakkauksiin pakkauskönnän sisällä olevan elintarvikkeen pakkauspäivä. Kuluttajan kannalta vain säilyvyysajan tai viimeisen myyntipäivän merkitsemistä ei voida pitää riittävänä.

Puutarha- ja vihannestuotteet

Suomalainen puutarha- ja kasvihuonevihannestuotanto poikkeaa monella tapaa meitä eteläisempien maiden kasvihuonetuotannosta. Suomalaisten vihannesten, hedelmien ja marjojen laatua pidetään yleisesti korkeatasoisena. Tämä johtuu muun muassa ilmaston puhtaudesta, torjunta-ainelainsäädännön tiukkuudesta ja korkeatasoisesta viljelytekniikasta.

Suomessa oleva kasvihuonetuotanto on mitoitettu kotimaisen kysynnän mukaan ja tuotteiden hinnanmuodostus tapahtuu täysin kysynnän ja tarjonnan mukaan. Omavaraisuusaste on 65—100 %.

Lyhyemmän kasvukauden ja pienyritysvaltaisuuden johdosta suomalaiset tuotteet eivät tulisi selviytymään täysin vapaassa kilpailussa. Tästä syystä valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus huolehtii riittävän tuontisuojaajan järjestämisestä suomalaisen puutarha- ja vihannestuotannon turvaamiseksi.

Todettakoon myös tässä yhteydessä, että vihannesten, hedelmien ja marjojen alkuperämaan ilmoittaminen on sekä kuluttajan että suomalaisten tuottajien edun mukaista.

Kalatuotteet

Kalan ja kalatuotteiden osalta EFTA-maiden ja EY:n välisissä keskusteluissa on alustavasti todettu mahdolliseksi pyrkiä vapaakauppaan.

EFTA-maiden käsityksen mukaan tämä voitaisiin toteuttaa ulottamalla kalakauppa EFTA:ssa sovitussa laajuudessa koskemaan koko EES-aluetta, mikä voisi tuoda mahdollisuuksia myös suomalaisen kalan viennille. EY:n komissio on esittänyt kalakaupan vapauttamisen kytkemistä kalastusoikeuskysymykseen.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että kalakaupassa aina ilmoitetaan kalan alkuperämaa ja että kalakauppaa ei kytketä kalastusoikeuskysymykseen. Valiokunnan saaman selvi-

tyksen mukaan Suomen arvokalakannat eivät kestä kaikkien lajien osalta nykyistäkään pyyntiä puhumattakaan siitä, että kalastusta nykyisestäään lisättäisiin. Näin ollen valiokunta pitää välttämättömänä, että EY-maiden kalastusalueiden ei sallita harjoittaa kalastusta Suomen aluevesillä.

Kasvinsuojelusäännökset

Suomen nykyinen kasvinsuojelulaki sekä sen nojalla annetut säännökset ja määräykset sekä EY:n kasvinsuojeludirektiivit perustuvat YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön FAO:n kasvinsuojelun yleissopimukseen. Täysin kattavaa analyysiä EY-direktiivien ja Suomen vastaavien säännösten välillä ei ole tehty. Kuitenkin Suomen ja EY:n määräyksissä on havaittavissa eroja. Edelleen EY:ssä on sallittu varsin paljon yksittäisiä jäsenmaita koskevia poikkeuksia direktiiveistä.

Suomessa on erityisiä määräyksiä sellaisten kasvintuhoojien leviämisestä, joita Suomessa ei ole tai jotka ovat erityisten torjuntatoimenpiteiden kohteena. Samoin niissä EY:n jäsenmaissa, joissa ei ole tiettyä kasvintuhoojaa, ovat voimassa tiukat määräykset. Sen sijaan valtioissa, joissa kyseistä tuhojaa esiintyy, ei pidetä vastaavia määräyksiä tarpeellisina.

Valiokunta toteaa, että Suomen nykyisen hyvän kasvinsuojelutilanteen säilyttämisen kannalta olisi tärkeää, että EES-järjestelyn piiriin otettavien kasvinsuojelumääräysten kehittämistyöhön päästäisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan EY:ssä ollaan omaksumassa kasvitautilien torjunnan mahdollistava valtioiden rajoista riippumaton maantieteellinen aluejako. Valiokunta katsoo, että tätä aluejakoa kehitettäessä EES-alueen kattavaksi Suomen edut tulisi turvata.

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella ei voida varmuudella yhtyä selonteossa esitettyyn johtopäätökseen, ettei EY:n kasvinsuojeludirektiiveihin sopeutuminen tuottaisi ylitsepääsemättömiä vaikeuksia.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomessa vaarallisten kasvintuhoojien leviämisen estävää lainsäädäntöä ei heikennetä. Valiokunta katsoo myös, että Suomen etujen kannalta yksinomaan EY:n tuottajamaiden harjoittama valvonta ei ole riittävä.

Valiokunnan käsityksen mukaan kasvinsuojelusäännösten jättäminen EES-järjestelyn ulkopuolelle ei vaarantaisi Euroopan talousalueen luomiseen tähtäävän sopimuksen toteutumista eikä olisi muutoinkaan haitallista. Tästä syystä valiokunta katsoo, että mikäli mahdollista, kasvinsuojelua koskevat määräykset tulisi jättää sopimuksen ulkopuolelle.

Torjunta-aineet

Verrattaessa Suomen torjunta-ainelainsäädäntöä EY:n luonnokseen kasvinsuojeluaineiden hyväksymistä koskevaan direktiiviin on olennaisena erona varsinaisten torjunta-ainetuotteiden rekisteröimisen asemesta EY:ssä luettelon muodostaminen sallituista torjunta-aineiden tehoaineista. Toisaalta myös Suomessa käytännössä on ratkaisevaa tehoaineella tehdyt riskiarviot. EY:n direktiiviluonnoksen mukaan jossakin jäsenmaassa hyväksytty torjunta-aineen tehoaine olisi hyväksyttävä muissakin jäsenmaissa.

Suomen hyvästä kasvitauti- ja tuholaitilanteesta johtuen torjunta-ainevalikoima on Suomessa voitu pitää melko suppeana ja torjunta-aineiden hyväksymismenettely tiukkana.

Valiokunta toteaa, että direktiiviluonnoksen hyväksyminen merkitsisi Suomessa nykyistä laajempaa torjunta-ainevalikoimaa. Tämä aiheuttaisi paineita nykyistä haitallisempien torjunta-aineiden käytölle ja torjunta-aineiden käytön lisääntymiselle.

Valiokunta katsoo, että Suomen ympäristön laadun suojaamiseksi ja samalla kotimaisten elintarvikkeiden puhtausdun turvaamiseksi on tarpeen pyrkiä vaikuttamaan siihen, että Suomessa voitaisiin edelleen pitää torjunta-ainevalikoima mahdollisimman suppeana. Tämä edellyttäisi sitä, että Suomi voisi tehdä poikkeuksen direktiiviluonnoksen vaatimuksista tältä osin.

Lannoitteet

Käytettyjen lannoitteiden laadulla voidaan oleellisesti vaikuttaa maaperän ja elintarvikkeiden säilymiseen puhtaina. Suomen happamien maiden on todettu olevan herkkiä lannoituksen haitta-ainevaikutuksille.

Lannoitteiden raskasmetalleille, kuten kadmiumille ja muille haitallisille aineille tulee voida Suomessa asettaa omat rajat maaperän

saastumisen ehkäisemiseksi. Sama koskee kansanterveyden kannalta tarpeellisia vaatimuksia, kuten oikeutta lisätä seleenä.

Suomessa lannoitteiden valmistus ja kehittäminen on perustunut voimakkaasti paikallisiin tarpeisiin ja maaperän erityispiirteisiin. Lisäksi lannoitteiden valmistus nojaa omaan maataloustutkimukseemme. Suomalaiset lannoitteet ovat tästä syystä pääosin erilaisia kuin EY:ssä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan EY:n nykyisillä direktiiveillä määritellyt lannoitteiden analyysimenetelmät eivät ole ajan tasalla. Koska EY on merkinnyt analyysimenetelmiä koskevat direktiivit relevanteiksi, tämä saattaisi viitata uusimisajatukseseen.

Selonteossa lähdetään siitä, että lannoitteiden tuonti Suomeen on ollut vähäistä ja että kotimaisille lannoitteille ja lannoitevalmisteille voitaisiin asettaa vaatimukset oman harkinnan mukaan.

Valiokunta edellyttää, että kaikille Suomessa käytettävillä lannoitteilla voidaan asettaa omat kansalliset laatuvaatimukset.

Rehut ja rehujen lisäaineet

EY:n jäsenmaat saavat kansallisesti päättää, mistä rehuista rehuseoksia saadaan valmistaa. Tietyistä teollisuuden prosessituotteista, joita valmistuksessa saadaan käyttää, on sen sijaan laadittu luettelo. Lisäksi hyväksytyistä rehujen lisäaineista on positiiviluettelo, joka on paljon laajempi kuin Suomen vastaava luettelo sisältäen muun muassa loisiin ja mikrobeihin vaikuttavia aineita, joita Suomessa ei ole hyväksytty. EY:n direktiivien muutosehdotuksessa siirryttäisiin negatiiviluetteloon, missä luettelaa vain ne rehuaaineet, joita ei saa käyttää seosten valmistukseen näiden aineiden mahdollisten terveysriskien vuoksi.

Selonteossa todetaan, että direktiiveissä on samanlainen yleinen maininta kuin Suomen rehulaissa siitä, ettei rehu saa aiheuttaa vaaraa eläimen tai ihmisen terveydelle. Tämän pitäisi merkitä sitä, että myös rehun mikrobiologisen laadun tulisi olla hyvä. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella on kuitenkin ilmeistä, ettei direktiiveissä ole minkäänlaista viitettä rehujen mikrobiologisen laaduntarkastuksen olemassaolosta. Suomessa rehun mikrobiologisella laaduntarkastuksella on ollut tärkeä asema laadun valvonnassa jo noin 30 vuoden ajan. Tällä hetkellä käytännöllisesti katsoen

kaikki maahan tuotavat eläin- tai kasviaлкуpe-
rää olevat rehut tarkastetaan mikrobiologisen
laadun suhteen. Kotimainen valmistus on osin
systemaattisen, osin pistokoeluoenteisen vastaa-
van tarkastuksen alaisena. Valiokunta toteaa,
että tämän pitkäaikaisen ja määrätietoisen
työn tuloksena muun muassa salmonellabak-
teerien esiintymistodennäköisyys Suomessa
käytettävissä rehuissa on olennaisesti pienempi
kuin useimmissa muissa Euroopan maissa.

Koska EY:n tavoitteena on, että pääsääntö-
isesti EES-alueelta tulevien tuotteiden rajalla
tapahtuvasta tarkastuksesta luovutaan, merkit-
see edellä selostettu merkittävää mikrobiologis-
ten riskien kasvua rehuteollisuudessa ja sitä
kautta käyttäjätasolla siten, että vaikutukset
lopulta ulottuisivat elintarvikkeisiin ja niiden
kuluttajiin. Valiokunta toteaa, että selonte-
koon ei sisälly lainkaan mainittuun mikrobi-
logiseen tarkastukseen liittyviä näkökohtia.

Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen,
että saadun selvityksen mukaan lisäksi kemial-
liset rehujen laatuun liittyvät analyysimenetel-
mät ovat vanhentuneita, mistä voi aiheutua
negatiivisia terveydellisiä (esim. vierasainejää-
mät) tai kuluttajansuojelullisia (esim. vakuus-
todistusarvot) vaikutuksia.

Rehuseokset edustavat 4 prosenttia ja rehu-
teollisuuden raaka-aineet 96 prosenttia rehun-
tuonnista. On välttämätöntä edelleenkin tar-
kastaa kaikki maahan tuotavat puheena olevat
raaka-aineet, kuten esimerkiksi kalajauho, re-
hujauho ja soija salmonellan ja muiden tautien
leviämisen vaaran takia. Vasta valmistettujen
tuotteiden tarkastus ei olisi mielekäästä, sillä
esimerkiksi salmonella aiheuttaa koko rehuteh-
taan saastumisvaaran ja desinfiointitarpeen
suurine taloudellisine vahinkoineen.

Selonteossa mainitun rehujen negatiiviluette-
lon käyttöön ottaminen EY:ssä ja sen sovelta-
minen EES:n alueella merkitsisi ilmeisesti myös
rehuseoksiin käytettävien rehujen virallisten
laatuvaatimusten poistumista. Ne korvautui-
vat rehun toimittajan antamalla ilmoituksella,
jonka esimerkiksi suomalainen maahantuojja
kauppaa solmiessaan joutuisi hyväksymään.
Tilanne muuttuisi aivan olennaisesti nykyises-
tä, jolloin maahantuotavan rehun on täytettävä
säädetty laatuvaatimukset ja jolloin viran-
omainen yleensä vielä tarkastaa, täyttääkö re-
hu nämä vaatimukset.

Rehuhygienia on Suomessa korkealla tasol-
la. Sen tähden rehulainsäädännön kohdalla
Suomessa on edelleen välttämätöntä säilyttää

ns. positiiviluettelo. EY:ssä ollaan puolestaan siirtymässä rehujen lisäaineita koskevilta osin negatiiviluetteloon. Sen mukaisesti luetellaan vain ne rehuaineet, joita ei saa käyttää rehujen valmistukseen näiden aineiden sisältämien mahdollisten terveysriskien takia. Hyväksytyistä rehun lisäaineista vahvistettua lisäaineluetteloa ei ole syytä laajentaa yhtenäiseen käytäntöön EY:n normien kanssa. Mikrobi- ja loislääkkeiden käytön laajennusta ei tarvita Suomen oloissa. Myöskään antibioottien käytön laajentamista rehuissa ei voida hyväksyä.

Ns. avoimen vakuustodistuksen (vakuustodistus sisältää rehujen sisällöstä kaikki olennaiset tiedot, kuten käytetyt raaka-aineet, lisäaineet yms.) säilyttäminen Suomessa on välttämätöntä. Tiloilla käytetään huomattavasti omia rehuja ja täydennetään teollisia rehuja tiloilla tuotetuilla tai muutoin hankituilla raaka-aineilla. Tarvitaan tarkat tiedot teollisen rehuseoksen raaka-aineista, jotta vältytään yksittäisten raaka-aineiden yliannostukselta tai vajaukselta ja haitallisilta kombinaatiovaikutuksilta.

Valiokunta pitää tärkeänä, että rehujen ja raaka-aineiden mikrobiologiset tuontitarkastukset säilytetään.

Siementavara

Vertailtaessa siementavaran kauppaa koskevia Suomessa voimassa olevia säännöksiä ja määräyksiä EY:n direktiiveihin, voidaan laatuvaatimuksissa, näytteenotossa ja analysoinnissa havaita eroja. Harmonisointi ei kuitenkaan tuottane Suomelle suuria sopeutumisongelmia. Vertailu direktiiveihin osoittaa, että EY-laatuvaatimusten taso on jonkin verran Suomessa noudatettavaa tasoa alempi.

Olennaisimman ongelman kuitenkin aiheuttaisi se seikka, että EY:n piirissä siemenenä katsottaisiin hukkakaurasta puhtaaksi, vaikka siitä tarkastuksessa löytyisi hukkakauran siemen. Myöskään siemenviljelysten ei edellytetä EY:n alueella olevan vapaita hukkakaurasta.

Hukkakauran torjunnasta annetun lain mukaan ei Suomeen tuotua viljaa ja siementä, joissa on todettu esiintyvän hukkakauraa, saa myydä eikä luovuttaa viljelykäyttöön eikä muuhunkaan käyttöön, johon voi liittyä hukkakauran leviämisen vaara. Siemenkauppalaissäädännön nojalla on määrätty, ettei kotimainenkään siementavara saa sisältää hukkakau-

raa. Suomessa vielä siementuotantoviljelysten viljelytarkastus varmistaa viljelyksen hukkakaurattomuuden.

EY:n direktiivin hyväksyminen johtaisi Suomessa hukkakauran nopeaan leviämiseen ja kemiallisen torjunnan tarpeen lisääntymiseen.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että maahantuotavan siementavaran hukkakaurattomuus turvataan EES-järjestelyn yhteydessä.

Eläinlääkintä

Selonteon mukaan relevantteina on päädytty pitämään noin 150 direktiiviä eläinlääkintätoimen alalla. Lisäksi valmisteltavana on lukuisia uusia direktiivejä. Tärkeimpiä ovat direktiivit, joiden tarkoitus on suojata ihmisten ja eläinten terveyttä.

Alkutuotteiden, kuten lihan, maidon, kananmunien ja myös kalan, elintarvikehygieenisen tason takaaminen on EY:ssä painottumassa alkutuotantoon maatiloilla ja eläinlääkintätoimissa. Tätä täydentävät yksityiskohtaiset direktiivit tuotanto- ja jalostustiloista, esimerkiksi teurastamoiden ja meijerien rakenteista ja toiminnoista. Valvontaa täydentävät näytteenotot ja tarkastukset valmiista tuotteista. Yleisesti voidaan todeta, että eläinkunnasta olevien alkutuotteiden elintarvikehygieeninen taso täyttää Suomen asettamat ja kansainväliset normit. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan suomalainen elintarvike on kuitenkin useassa tapauksessa puhtaampi vaihtoehto.

Tarttuvien eläintautien osalta ei tilanne EY-maissa ja direktiivien antama suojelutaso ole vielä Suomen ja muiden Pohjoismaiden tilanteeseen verrattuna tyydyttävä. EY-alueella ajoittain esiintyvät eläintaudit, erityisesti suuja sorkkatauti ja sikarutto, sekä eläinten rokotukset näiden tautien varalta ovat laajalti estäneet paitsi eläinten myös eläinkunnan tuotteiden, esimerkiksi lihan, tuonnin.

EY on asettanut tavoitteeksi mainittujen tautien hävittämisen ja rokotusten lopettamisen vuoteen 1993 mennessä. Jos tämä tavoite toteutuu, ei tällaista estettä elintarviketuonnille enää olisi. Myös elävien eläinten, alkuiden ja sperman tuontimahtollisuudet lisääntyisivät tällöin.

Eräiden muidenkin eläintautien osalta olisi eläinten vapaassa tuonnissa ongelmia. Ne eivät kuitenkaan olisi ratkaisevia ja niiden osalta EY:ssä taso on nopeasti paranemassa.

On todettu, että EY:ssä direktiivien noudattaminen on huonoa ja että todellinen suojelutaso on siten oletettua heikompaa. Koska asiaan liittyy jäsenmaiden suuria taloudellisia intressejä, on odotettavissa, että EY:n sisäinen kontrolli voimistuu vuoteen 1995 mennessä.

Viimeisimmissä EY-EFTA -virkamiesneuvotteluissa on EY:n taholta esitetty, että maatalouteen liittyvät eläinlääkintämääräykset voitaisiin jättää EES-sopimuksen ulkopuolelle. Eteneminen tällä sektorilla tapahtuisi tällöin Luxemburgin sopimuksen ja bilateraalisten neuvottelujen kautta aihe kerrallaan.

Valiokunta katsoo, että Suomen etujen mukaista olisi, että eläinlääkintämääräykset jätettäisiin EES-sopimuksen ulkopuolelle.

Riippumatta siitä, sisällytetäänkö eläinlääkintämääräykset EES-sopimukseen vai ei, joudutaan Suomesta vietävien tuotteiden osalta noudattamaan EY:n asettamia vaatimuksia. Nämä ns. kolmansia maita koskevien direktiivien vaatimukset voidaan elintarvikehygieenisesti ja eläintautilien osalta täyttää.

EY:ssä elintarvikkeiden terveydellinen valvonta on suunnattu ensisijaisesti alkutuotantoon. Periaate ei toimi Suomessa, missä tilaluku ja pieni yrityskoko tekevät mahdottomaksi yksityiskohtaisten vaatimusten soveltamisen ja valvomisen. Vierassainejäämien näytteenotto ei ole tarkoituksenmukaista jokaiselta tilalta.

Suomessa on myös omaksuttu käytäntö, jonka mukaan kuluttajille haitallisten antibioottien ja hormonien käyttö on kielletty alkutuotannossa. Lisäksi tautitilanne Suomessa on tällä hetkellä hyvä eikä ole tarvetta uusien rotujen maahantuontiin.

Nyt selonteossa on lähdetty siitä, että tuonti vapautuu ja eläintautilien leviäminen yritetään estää sekundäärisin toimin, jotka eivät kuitenkaan ole valiokunnan mielestä riittäviä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että EES-järjestelyn yhteydessä estetään eläintautilannetta heikentävä tuonti sallimalla Suomelle oikeus pitää voimassa tiukat eläintautilääkintänsä. Myös kuluttajille haitallisten antibiooteilla lääkittyjen ja hormoneilla kasvatettujen eläinkunnan tuotteiden tuonti on voitava estää.

Elintarvikemääräykset

Valiokunta yhtyy selonteossa esitettyyn näkemykseen siitä, että elintarvikealan EY-integraatio on eräs laajimmista harmonisoinnin osaluista kaupan teknisten esteiden poistamises-

sa. Useissa kohdin harmonisointi ei tuota Suomelle ongelmia. Valiokunta katsoo kuitenkin, että muun muassa terveydellisten tai ympäristönsuojelullisten syiden vaatiessa tulee Suomessa voida antaa kansallisia EY-maista poikkeavia määräyksiä. Mahdollisten ongelmakohtien tarkka luettelointi ei ole vielä mahdollista, koska monet keskeiset EY-säännökset ovat vielä keskeneräisiä.

Suomen tuontielintarvikkeiden valvonta on tällä hetkellä tiukkaa ja tästä syystä Suomen elintarvikkeiden hygienian taso on korkea. Myös tulevaisuudessa on voitava taata elintarvikkeiden korkeaa laatua.

Elintarvikehuolto Suomessa on pyritty järjestämään siten, että ruoka siirtyy mahdollisimman nopeasti, puhtaana ja tuoreena kuluttajalle. Pitkät kuljetukset EY:n alueelta edellyttävät runsaampaa säilöntäaineiden käyttöä tai säteilyttämistä, joka ei ole Suomessa sallittua.

Cassis de Dijon -periaate soveltuu huonosti helposti pilaantuviin elintarvikkeisiin. Samoin tarkastustulosten vastavuoroinen hyväksyminen voi johtaa siihen, että kuluttajat joutuvat syömään Suomessa laadultaan huonompaa, keinotekoisesti pitkään säilyväksi tehtyä ruokaa, jonka terveydelliset vaikutukset selviävät vasta ehkä vuosien jälkeen. Lisäainejäämien havainnointi on erityisen ongelmallista.

Suomen elintarvikehygienian on kansainvälisesti katsottuna korkealla tasolla. Siirtyminen EY:n käytäntöön tulisi monissa tapauksissa merkitsemään lisäaine- ja vierassainepitoisuuksien raja-arvojen asettamista Suomessa vieraiden menetelmien ja aineiden pohjalta. Tyypillinen esimerkki tästä on elintarvikkeiden säteilytys. Suomessa ei ole tarvetta säteilyttämisen hyväksymiseen, sillä pakkaustekniikka ja hygieniat eivät edellytä mikrobien tuhoamista.

Suomen kannalta vaatimus tuotteen ja keskeisten raaka-aineiden alkuperämaan ilmoittamisesta on ehdoton. Kuluttajan kannalta tällä asialla on merkitystä muun muassa laatua, säilyvyyttä ja käyttöominaisuuksia arvioitaessa.

Valiokunta yhtyy selonteossa esitettyyn näkemykseen, että eräiltä osin tarvitaan edelleen kansallisiin tarpeisiin perustuvaa elintarvikelainsäädäntöä. Elintarvikkeiden valvonnan tasoa ei saa myöskään alentaa yhdentymiskehityksen seurauksena. Rajalla tehtävien tarkastusten tulee olla mahdollisia ainakin pistokokein ja osin laajempinakin.

Ulkomaalaisomistuksen rajoittaminen

Metsätalouden merkitys niin kansantaloudellisesti kuin aluepoliittisesti on keskeistä. Metsäteollisuusyhtiöt ovat myös huomattavia maa- ja metsäalueiden omistajia. Valiokunta edellyttää hallituksen kansallisen edun vuoksi rajoittavan metsäteollisuuden ulkomaisen omistuksen sellaiselle tasolle, joka takaa päätäntävalan säilymisen kansallisella pohjalla. Tämän vuoksi tulee tehostaa yritysten fuusiovalvontaa ja säilyttää riittävin varoin maanhankinta-oi-keuslain voimassaolo. Valiokunta edellyttää niin ikään hallituksen toimivan siten, että maa-

pohjan, metsien ja rantojen sekä muiden keskeisten luonnonvarojen omistus ja päätösvalta säilyy suomalaisissa käsissä.

Myös muut oikeudet, kuten metsästys-, kalastus- ja jokamiehenoikeudet tulee säilyttää kansallisen päätösvallan piirissä.

Edellä olevan perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta esittää kunnioittaen lausunto-

että ulkoasiainvaliokunta laatiessaan mietintöään ottaisi huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa varapuheenjohtaja Rajamäki, jäsenet Apukka, Jokiniemi, Kettu-

nen, Laitinen, Ollila, Saapunki, Savela, Tähkämaa, Törnqvist ja Westerlund sekä varajäsenet Perho, Pulliainen, Röntynen ja Säilynoja.